

“Em vaig proposar dignificar l’ofici de pelador de suro”

“El suro és un món que atrapa tothom que el descobreix; Martí Boada diu que és el millor arbre del món”

“Tallar un arbre no vol dir no ser ecologista; la feina d’eliminar, estassar i tallar no és destructiva, sinó creativa”

Eloi Madrià, recolzat en un suro pelat el mes de juny passat en la Fira del Tap i el Suro de Cassà i que fa uns anys ell mateix va pelar en una demostració als responsables de la marca de xampany Dom Pérignon. QUIM PUIG

A bosc vaig trobar un ambient maco i una gent collonuda que m’havien dit que no servien per a res més

La pela del suro és una feina d’idil·li amb l’arbre, és com festejar o dansar amb ell

No es pot viure només de sentimentalisme; el bosc ha de donar rendiment

Marc Salgas - Cassà de la Selva

Com que hi ha confiança, li dic que ja sé que no li agrada parlar d’ell mateix, però que avui toca. Defuig els reconeixements, tot i que li n’han fet i els ha merescut: “M’incomoden i em fan passar vergonya, però com que sempre els ha proposat algú altre, això em fa sentir més tranquil.”

Ha rebut, per exemple, el premi Gla d'Or de l'Associació d'Empresaris Surers de Catalunya, per la seva tasca de divulgació de l'ofici de pelador de suro. A parlar de suro, en canvi, sempre hi està predisposat.

A vostè, la dèria pel bosc no li ve pas de família.

No em ve de mena. El meu pare feia pous, i a casa també teníem una planxisteria encara vigent. M'encarregava de fer els tràmits amb les assegurances. També em vaig dedicar un temps a l'hostaleria, a l'Hostal de la Gavina de s'Agaró, i vaig treballar en el projecte educatiu de les Tremoledes, a la Vall de Bianya, en una casa que va comprar el doctor Josep Rusalleda, casat a Cassà. Era un projecte semblant al que havia impulsat Alfons Martinell a Barcelona, però en un entorn rural. Volia ser una alternativa a l'hospici, però va fracassar perquè no teníem recursos i vam tenir problemes amb el clero.

I com entra en contacte amb el bosc?

A mi m'agradava la fotografia, un món que em va fer descobrir Manel Miralles, i concursava a la lligueta provincial. Hi havia Juan Carlos Gallego, Dani Duch, Xevi Codolà... Molts d'ells s'hi han dedicat professionalment. La fotografia va ser l'eina que em va fer fixar-me en les coses. Un dia Jaume Abel em diu que l'acompanyi a veure en Lloques, que encara arrossegava troncs amb un matxo, com es feia fa setanta anys. Coneixia aquell món des de fora, però aquell dia el vaig descobrir des de dintre. Eren les escorrialles d'un món minvant, però hi vaig posar un peu.

I com continua?

Cap al 1981 Jaume Abel em diu que l'acompanyi a bosc a fer el pelagrí [el suro de primera extracció] i jo allà hi trobo un ambient maco. Vaig tenir la sort de trobar una gent collonuda, gent que a mi m'havien dit que si treballaven a bosc era perquè no servien per a res més. No era veritat. Era gent molt culta, amb uns coneixements profunds d'aquell món. Em vaig proposar prestigiar aquella feina, perquè és una feina creativa. Eliminar, estassar i tallar no és destructiu, sinó creatiu. Això sí, a partir d'una feina ben feta i de creure-hi. Només així s'aconsegueixen boscos sans.

Era un món, però, en franca reculada.

Quan vaig començar encara quedava una mica de caliu, d'aquell món dels bosquetans d'abans. Amb l'arribada del butà les feines de bosc perden pistonada. Els flequers ja no feien servir les branques de pi ni les feixines de bruc i les llars ja no feien servir carbó i , per tant, ja no es carbonava. Però encara es mantenia una mica d'activitat perquè les coses no s'acaben mai de cop. A Cassà quedaven quatre o cinc fàbriques d'aglomerat de suro. Es tallaven els suros, se'n treia el pelagrí i s'aprofitava la llenya per cremar. Jo vaig començar amb aquesta activitat, espelagrint al camp del Paisano el suro que després es triturava a la fàbrica per fer aglomerat.

Eloi Madrià, en una Sureda de la fina de Can Vilallonga, a Cassà de la Selva. QUIM PUIG.

Totes aquelles fàbriques, però, ja no hi són.

La demanda va caure. Aquell suro que servia d'aïllant es va substituir per materials sintètics, com el porexpan. La feina va recular i va passar a ser prescindible. Un empresari de Santa Coloma de Farners va impulsar un projecte de biomassa. Tenia molt bona intenció i per a les Gavarres la idea era collonuda, però el suro com a combustible no anava bé perquè feia massa fum.

I quan entra de ple a treballar al bosc?

El 1984 impulsen el golf del Mas Nou als camps de Vallvanera. Els promotors ens van proposar a Jaume Abel i a mi de fer la pela i quedar-nos el suro, que anava a bon preu, i ells es quedaven la llenya. Jo vaig plantar la tenda allà dalt, en Jaume es desplaçava cada dia amb la moto. Allà va ser quan ja vaig veure que m'interessava quedar-me en aquest món i vaig traspasar les meves responsabilitats al negoci de casa a la meva germana.

I com continua?

Quan es va acabar la feina al Mas Nou, em va venir a buscar Robert Martí, de Palafrugell, i em va preguntar quines condicions tenia amb el Paisano. Li agradava com treballàvem amb en Jaume i ens oferia mil pessetes més. Em va dir que volia que em fes gran a casa seva.

Li vaig dir que d'acord, però que respectaria la durada del contracte que tenia amb el Paisano, cosa que vaig fer. Finalment començo a treballar per a ell el 1986 i m'hi he estat fins a la jubilació. Em vaig ocupar de les seves finques a les Gavarres, però també al Ripollès, a Ogassa. Quan va emmalaltir, a principis de segle, jo l'anava a buscar cada divendres a Palafrugell i pujàvem a Ogassa a passar el dia. Li estic molt agraït. M'he sentit un més de la seva família i teníem una confiança mútua que les seves filles van mantenir quan es va morir. Cap al tombant de segle jo ja tenia més clientela, i m'aixecava cada dia amb la voluntat de renovar la confiança que m'havien dipositat. Al llarg de la meua vida només he tingut conflictes amb un client.

Què té d'especial, el món del suro?

És un món que atrapa tothom que el descobreix. El naturalista Martí Boada n'està enamorat, diu que és el millor arbre del món i un miracle de l'evolució. És un arbre únic.

Poca gent ha fet divulgació d'aquest món com vostè.

De la mateixa manera que em vaig proposar dignificar aquest ofici també em vaig proposar fer-ne difusió perquè se'n parli. A vegades, en xerrades, m'han presentat com a conferenciant, però jo no en soc pas perquè no tinc formació acadèmica. Prefereixo definir-me com a provocador de reaccions i divulgador d'un món que està canviant però que encara conserva una mica de feso-mia. Sempre insisteixo que estem perdent massa ràpidament l'instint animal de saber reaccionar quan van mal dades i de saber-se espavilar. Hem avançat molt en tecnologia, tot va molt ràpid i els resultats han de ser immediats, però ens cal equilibrar les coses. Jo em resisteixo a certes coses.

Parlant de tecnificació, és curiós com la pela de suro, com a mínim a les Gavarres, s'ha resistit a la maquinària moderna i es continua fent com sempre.

Jo dic que és una feina d'idil·li amb l'arbre, com festejar o dansar amb ell. La pagesia de fa setanta anys encara treballava amb les mateixes eines que van inventar els romans, que, per cert, ja treballaven el suro per fer taps o sabates, però des de llavors el canvi ha estat bestial. En canvi, la pela de suro es fa amb la mateixa destrat que abans, una mica més ampla, però bàsicament igual. És cert que ara hi ha unes màquines que no pelen el suro, sinó que l'obren en tall vertical i el descorretgen [el tall horitzontal], però només són útils en arbres grossos i en grans deveses com les d'Extramadura, on són fàcils de tragar. Jo no hi estic pas en contra, però a les Gavarres no funcionen, vas més ràpid amb la destrat.

Eloi Madrià, recolzat en un suro. QUIM PUIG

Quin és l'estat de les suredes de les Gavarres i què necessiten?

Gestió i més gestió. I aclarir i desbrossar forma part d'aquesta gestió. Cal dir que tallar un arbre no vol dir no ser ecologista. Tallar a vegades és crear. El repte és saber què has de tallar i què ha de deixar. I per això cal més implicació política i formar gent. Però amb una bona formació. Necessitem gent que sàpiga el que fa. No pot ser que algunes escoles forestals facin pràctiques en jardins. Has d'anar a bosc i conèixer-lo. Podem crear paisatge si fem una bona estassada i aclarida d'arbres per deixar els bons, els que dominen i sotmeten. Això que les societats no han de fer, que és sotmetre, en el bosc és bo. Si fas això, ajudes a crear la fracció de mosaic i treus combustible dels boscos. Si no ho fas, hi haurà una disputa territorial bestial i encara més combustible.

Parla del paisatge mosaic, un concepte clau.

Abans de l'abandonament del massís, cada casa de les Gavarres tenia un petit escamot de xais que mantenien el bosc desbrossat. I com que hi havia tantes cases habitades... Amb l'arribada del butà als anys cinquanta tot això reula, la gent marxa i el massís s'abandona. I quan abandones una cosa, costa molt tornar-la a posar en solfa. Actualment, un 45% de les suredes de les Gavarres [es considera sureda si el 80% dels arbres són alzines sureres] encara no s'ha posat en solfa. També hi ha bosc mixt on pot ser que predomini el suro. Són suros pelagrina o matarrades d'arbres que es van tallar després de l'any de la fred, el 1955 o 1956.

En conseqüència, en espais reduïts han rebrotat cinc o sis suros, i per anar bé només se n'hi haurà de deixar un. Per tant, parlem de molt de tros que cal posar en solfa, però això vol dir creure-hi, fer gestió i destinar-hi recursos. Cada cop es fa més, però queda molt per fer. Jo soc optimista de mena, i crec que si trobem solució a les malures que afecten els suros de les Gavarres, com el corc o l'escaldat [un fong], sortirà bé. Ara, jo, a aquell que no hi creu, l'esbandeixo ràpid. Que no em facin perdre el temps. M'interessa avançar i que cada vegada la taca sigui més grossa.

Eloi Madrià, recolzat en un suro. QUIM PUIG

I què s'ha de fer per poder avançar?

És bàsic que els propietaris treguin rendiment dels seus boscos, encara que sigui petit. Si no és així, pot ser que perdin les ganes i la il·lusió. No es pot viure només de sentimentalisme. Si es fan neteges i el propietari i no en treu cap rendiment, es fa el contrari del que tocaria. Però si li dones alguna cosa, encara que sigui poc, veurà un resultat i potser continuarà. I així la taca s'anirà fent més grossa. Si el propietari té un petit rendiment hi posarà afició. I com més rendiment, millor. Per tant si podem aconseguir que els arbres malalts siguin més sans, el producte no passi a rebuig i el suro sigui bo, hi haurà més marge, tindrem més qualitat, i això ens anirà a favor: el propietari hi guanyarà uns diners, el taper estarà més content perquè tindrà un suro de més qualitat i el celler que compra els taps fets amb aquest suro, també. També seria bo recuperar el pelagré per fer aglomerat en detriment dels productes sintètics. Aquest suro, quan es tritura, té moltes aplicacions.

Si aquest producte que no servia per a res obre un mercat serà molt bo. Però aquest benefici s'ha de repartir de manera justa entre totes les parts, també la dels propietaris forestals. Aquest és el repte. Hem d'anar cap aquí, i si la cosa funciona, cada cop tindrem una franja més àmplia d'aquesta vegetació interrompuda, del paisatge mosaic que tant ens pot ajudar a prevenir els grans incendis. Fixa't aquí, a la finca de can Vilallonga. Això que veiem és una fracció fantàstica de paisatge mosaic, amb rieres, arbres de ribera, camps, prats, marges, boscos... És sensacional, però per aconseguir això cal gestió, que l'administració dediqui més recursos al bosc i en faci un seguiment perquè els ajuts arribin on han d'arribar. Hi ha molta picaresca, i qui no compleixi, fora.